

CORNEA BRĂILOIU ȘI ALȚI COLABORATORI GORJENI AI DOMNITORULUI CONSTANTIN BRÎNCOVEANU

VASILE MARINOIU

La cumpăna dintre secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, istoria românilor este marcată de proeminenta personalitate a domnitorului Țării Românești, Constantin Brîncoveanu, de la a cărui urcare pe tron s-au împlinit în anul 1988, la sfârșitul lunii octombrie, 300 de ani.

Timp de mai bine de un sfert de veac, în condițiile accentuării decăderii Imperiului Otoman și ale deselor războaie ce angajau marile imperii din vecinătatea țării noastre, Constantin Brîncoveanu a reușit să-i mențină poziția autonomă, ba mai mult, să transforme Țara Românească într-un important centru diplomatic și într-unul de luptă împotriva asupririi turcești.

Tot în această perioadă au loc pe plan intern, numeroase transformări în structura economică și socială, o multitudine de evenimente politice dar și o bogată activitate în domeniul cultural și artistic. Toate acestea s-au datorat în primul rînd progresului economic pe care-l înregistra țara, originalității metodelor politice folosite de domnitor (suplețe și abilitate), dar și faptului că acesta era înzestrat cu o vie inteligență și aleasă cultură.

Nu putea totuși să-și îndeplinească atribuțiile largi și complexe fără concursul colaboratorilor săi, pe primul plan situîndu-se rudele sale, Cantacuzinii și Cornea Brăiloiu. Un rol important l-au avut și alți colaboratori din Gorj.

Sînt consemnați în izvoarele scrise ale timpului, alături de Cornea Brăiloiu, Barbu Brăiloiu spătar al doilea, fiul lui Cornea, Nicola și Matei Glogoveanu, Barbu și Stoica Bengescu, Barbu Urdăreanu etc.

Nicola Glogoveanu, originar din Glogova¹ (județul Gorj), își începe cariera politică în primii ani ai domniei lui Constantin Brîncoveanu, fiind numit mare căpitan de Cerneți. Se remarcă, mai ales, în perioada incursiunilor armatelor imperiale habsburgice din anii 1689—1690, când se opune acestora la Cerneți. În 1710 ajunge la marea dregătorie de mare stolnic.

Fratele său, Matei Glogoveanu își începe cariera politică în aceeași perioadă, dar el va avea un rol deosebit mai ales în timpul stăpînirii Olteniei de către austrieci, când va ajunge și consilier împărațesc.

Un alt membru al familiei Glogoveanu, Ivan, este amintit în 1695 ca spătar și apoi vistier.

Ca și Nicola Glogoveanu, Barbu Bengescu și apoi nepotul său Staico², din Bengești (Gorj), îndeplinesc în timpul domniei lui Constantin Brîncoveanu, funcția de căpitan de Cerneți, avînd drept misiune apărarea graniței sud-vestice a Țării Românești împotriva invadatorilor, graniță mult solicitată în perioada războaielor austro-turce.

Într-un zapis de cumpărătură de pămînt, din 20 august 1713, Staico Bengescu era amintit ca postelnic al doilea.

Alt colaborator gorjean al domnitorului Constantin Brîncoveanu a fost Barbu Urdăreanu³, din Urdari. El era fiul marelui sluger Preda Urdăreanu. S-a căsătorit cu Elina, fiica domnitorului Șerban Cantacuzino, care l-a făcut mare dregător. Deține în perioada 1678—1686 dregătoria de paharnic al doilea, pentru ca în timpul domniei lui Constantin Brîncoveanu să fie numit mare paharnic, titlu cu care este amintit pînă în 1704.⁴

Dar, unul dintre cei mai importanți sfetnici și colaboratori ai lui Constantin vodă Brîncoveanu, a fost Cornea Brăiloiu, originar din Gorj, rudă prin alianță cu domnitorul (soacra fiului său Dumitrașcu — Dositei — Brăiloiu, Maria Miclescu băneasa era vară primară cu Constantin Brîncoveanu)⁵.

Într-un document din 11 iunie 1691, i se spunea și Cornea Drăgoianu, iar tatălui său, Barbu căpitan, într-un document din 29 mai 1671 i se zicea de asemenea „ot Drăgoiani”, după satul unde își avea reședința. Cornea și-a luat numele de Brăiloiu probabil de la faptul că a participat de mai multe ori la hotărnicia teritoriului raialei Brăila.

S-a născut în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Își începe cariera politică încă de tînr, fiind amintit ca pos-

telnic al doilea (1671—1678), sluger și apoi mare sluger (1686—1688).⁶

Bine pregătit și înzestrat pentru viață și pentru treburile politice, bun orator, el este prețuit de Constantin Brîncoveanu, care îl menține la curte în momentul venirii lui ca domn, numindu-l în înalte dregătorii : mare agă (1689—1690); mare paharnic (1690—1695) și culminând cu numirea lui ca mare ban al Craiovei, a doua dregătorie după domnitor (martie 1695 — 13 iulie 1705), adică pînă la sfîrșitul vieții sale.⁷ În grelele momente ale anului 1703 și la începutul anului 1705, banul Cornea Brăiloiu este numit capucehaie la Poartă, adică reprezentantul domnitorului în capitala Imperiului Otoman.⁸

Stăpîn a numeroase sate, fie prin moștenire, fie prin cumpărare, Cornea Brăiloiu, era unul dintre cei mai bogați boieri ai Țării Românești. Majoritatea moșiilor le deținea în Gorj, de unde era originar : Drăgoienii, Vădenii, Preajbă, Piștești, Bălăneștii, Curtișoara, Zorleștii, Aninoasa, Turcineștii, Stăneștii, Jupîneștii, Bolboșii, Borăscu etc., dar multe le deținea și în județele limitrofe, Mehedinți și Dolj, iar altele chiar în Ilfov și Ialomița.

Influențat de ctitoriile domnitorului, marele ban își ridică în anii 1698—1700, vestitul ansamblu arhitectural de la Vădeni (azi în componența municipiului Tîrgu-Jiu). În documentul din 10 martie 1700, Constantin Brîncoveanu arată că marele ban Cornea Brăiloiu „... fiind temelul stremoșu-său Barbului clucer acolo..., au pus nevoiță cu multă chel-tuială de au făcut iar temei acolo, cu case de piatră și cu pimnițe iar de piatră și cu biserică ...și alte drese ce trebuie să impregurul caselor”. Pe locul unde a construit casa se găsea încă „... pimnița cea de piatră...” a strămoșului său Barbu clucerul.⁹

Strămoșul său, Barbu clucerul este amintit într-un document din 12 august 1595 cu numele de Barbu din Drăgoieni, avînd atunci dregătorie de postelnic și fiind amintit ca feciorul lui Benga din Tg.-Jiu.¹⁰ Într-un alt document din 9 august 1596, Mihai Viteazul întărește actul de cumpărare a moșiilor Drăgoieni și Vădeni de către Barbu clucerul.¹¹

Strănepotul său, Cornea Brăiloiu, ia parte la mai toate marile evenimente politice din primii 17 ani ai frămîntatei domnii a lui Constantin Brîncoveanu.

Cele mai importante izvoare scrise care consemnează participarea sa la aceste evenimente sînt : Cronica logofă-

tului Radu Greceanu, Cronica anonimă despre Brîncoveanu, Cronica lui Radu Popescu, precum și Însemnările de taină ale lui Brîncoveanu.

Încă din toamna anului 1689, marele agă Cornea Brăiloiu era trimis în solie împreună cu Șerban Greceanu vel logofăt, la Cladova în lagărul lui Ludovic principe de Baden, comandantul oastei imperiale austriece, „...cu mare jalbă și cu multă rugăciune ca să nu vie în țară...”, arătînd și în tot chipul dovedind neputința țării, „...cum că n-au loc nicăieri în țară a sta să se apere, cînd vreo vreme de primejdie ar fi dispre vrăjmașii lor, nefiind cetăți... că doar s-ar conteni să nu vie în țară”.¹² La îndemnul lui Constantin aga Bălăceanu ce se găsea în tabăra austriacă, aceștia au respins cererile solilor, Șerban Greceanu întorcîndu-se pentru a raporta voievodului rezultatul soliei. Cornea Brăiloiu a mai rămas în tabăra austriacă pentru a-i determina pe aceștia să-și schimbe hotărîrea și de unde îi scria domnitorului Constantin Brîncoveanu mișcările trupelor habsburgice ce trecuseră Dunărea la Cerneți și înaintau spre Craiova. În această situație, domnul trimite o nouă solie din care făceau parte Diicu Rudeanu mare clucer, Constantin Știrbei mare sluger și Preda Brătășanu mare pitar cărora li se adaugă Cornea Brăiloiu „...iarăși cu rugăciuni și cu făgăduieli de dare, ca doară s-ar conteni, să se întoarcă..., să nu cază țara la primejdie, de vreme ce în țară vor șădea ei, atuncea și turcii, și tătarii în țară vor intra. Deci aducîndu-să atîta samă de oști într-această ticăloasă țară și atîta rele viind pre ea, ce alta să aștepta, fără istovul pustirii ei...”¹³

Nici această solie nu a avut succes și țara a fost nevoită să-i adăpostească și să-i hrănească în timpul iernii 1689—1690.

În toamna și iarna anului 1690, Cornea Brăiloiu, devenit între timp mare paharnic, este trimis de domnitor să oprească incursiunile unor bande de unguri, ce jefuiau în Oltenia, fiind ajutat de Cernica mare armaș cu mai mulți slujitori.

În 1691 relațiile austro-române devin deosebit de active. În această perioadă Constantin Brîncoveanu îl trimite pe Cornea Brăiloiu mare paharnic în solie la Viena la împăratul Leopold. După ce fu primit de împărat, unde activitatea sa diplomatică avu succes, se reîntoarce în țară și reaminte domnului condițiile de alianță cu Imperiul habsburgic.

În octombrie 1693 „...gătit-au mării-sa pe fiica mării-sale (domnița Maria) cu toate cele vrednice cuvioase și domnești cinsti și orînduiale, și împreună cu cinstite și mari obraze o au trimis...” la Iași unde a avut loc, la 5 noiembrie, căsătoria cu Constantin Duca domnul Moldovei. Printre „cinstite și mari obraze” se găsea și omul său de mare încredere, paharnicul Cornea Brăiloiu, care alături de mama Brîncoveanului și de ceilalți boieri, a fost primit „... cu cinstite și cu pompe mari...”, iar după săvîrșitul nunții, boierii iarăși, „...s-au întors... la București”.¹⁴

Peste un an, în 1694, „...rînduit-au mării-sa o seamă de boieri, de i-au trimis la Poartă...”, printre aceștia bineînțeleș și pe marele paharnic Cornea Brăiloiu, „...a cărora trimiteră era ca să facă jalbă și plîngere la împărăție pentru slăbiciunea și multul păs al țării... și pentru a tătarilor călcare, ce în toți anii țării făcea, și nici cu pocloanile și dările domniia mai putea să biruiască ;”¹⁵

Prima știre referitoare la numirea ca ban al Craiovei a lui Cornea Brăiloiu, o avem din a doua jumătate a lunii martie 1695, cînd domnitorul Constantin Brîncoveanu primi de la Poartă ordin de a reface și întări cetatea Cladova și să stringă mari cantități de alimente în vederea deschiderii ostilităților cu austriecii. Atunci trimise poruncă banului Cornea ca să meargă „...cu țara despre Mehedinți, la cetatea Cladovei să se apuce să o facă”. Domnitorul se deplasează personal la Cladova, unde dă dispoziții banului ca lucrările de fortificații să înceapă, ca să nu-și atragă minia Porții, dar într-un ritm lent, ca să nu supere nici pe imperiali cu care ducea tratative și care-i conferiseră, încă de la 30 ianuarie 1695, rangul de principe al imperiului,¹⁶ avînd dreptul să poarte titlul de „Ilustrissimus” pentru serviciile făcute Curții din Viena în timpul războaielor cu turcii.

După cîștigarea bătăliei de la Lugoj, sultanul anunță pe domn că va trece prin Țara Românească. Constantin Brîncoveanu consemna laconic în Însemnările sale de taină : „7204 septembrie 18 — miercuri, mi-au venit veaste de la Cornea vel ban, de la Cerneți, că pogoară Împăratul Sultan Mustafa de la Rușava (Orșova) să treacă pen țară, să meargă la Nicopol”¹⁷, și mai departe „...în septembrie 20, ...ne-au venit ferman să mergem înaintea Împăratului”, iar în octombrie 3, „...joi am trecut Oltul pe la Turnu și au trecut Împă-

ratul Dunărea, de au mers la Nicopol. La Turnu, domnitorul primește firman de nouă domnie.

În timpul venirii sultanului la Cerneți are loc vestitul episod neplăcut al întâlnirii banului Cornea cu musaipul (consilierul intim al sultanului), hadăm-saipu (eunuc negru), de care se sperie „...și au luat crîngul în cap”, deși în general ei, arată cronicarul, „...mare politie (purtare cuviincioasă) avea cu tot felul de neamuri de limbi (popoare), mai virtos fiind politie cu turcii”¹⁸.

În 1697, în timpul războiului austro-turc, domnitorul Constantin Brîncoveanu este nevoit să se deplaseze cu oastea la Cerneți pentru paza granițelor țării. În aceste împrejurări, în perioada lunilor august—septembrie domnitorul a fost oaspetele lui Cornea Brăiloiu, la Țințăreni și Vădeni, unde acesta din urmă avea moșii.¹⁹

Ca urmare a cerințelor impuse de Poartă pentru susținerea războaielor cu austriecii, Țara Românească avea de înfruntat mari greutăți economice și financiare. În acest scop, în februarie 1699, Constantin vodă trimite la Poartă o delegație de boieri în frunte cu omul său de mare încredere, marele ban Cornea Brăiloiu, să arate „gravele lipsuri ale săracilor pămînteni și ale țării”. Delegația ceru ca țara să fie scutită în următorii doi ani de plata haraciului, întrucît acesta fusese avansat visteriei împărătești de mai multă vreme, iar cît privește datoriile viitoare, avînd în vedere vremurile de pace, să fie micșorate. Sultanul acceptă și porunci „tefderdarului ca să nu mai orînduiască țara să dea ceva pînă în doi ani, ca să se umple socoteala banilor ce dedese mai mulți în trecuții ani”. Succesul deosebit reputat de soție l-a determinat pe sultan, în aprilie 1699, ca „pentru mulțta slujbă ce au slujit măria-sa” să-l dăruiască „cu hatîșerif ca pînă va avea zile să domnească acest pămînt al țării”.²⁰ Izbînda aceasta a produs mare bucurie în sufletul domnitorului și ale credincioșilor lui.

În însemnările de taină, domnul consemna la 6 aprilie 1699 „...au venit vel ban (Cornea Brăiloiu) i vel spătar, i vel postelnic i Iane vâtaf de la Poartă, aducînd ferman de haraci, să nu se mai rînduiască pînă la anul”, iar peste o săptămînă, la 13 aprilie, „...a sosit și aga (Osman) de la Împărăție cu hatîșerif i caftan”.²¹ Alături de domn au fost îmbrăcați cu caftan și alți 24 de boieri, printre care și marele ban.

Cîteva luni mai tîrziu, la 20 iulie 1699, banul Cornea Brăiloiu ajungînd la o vîrstă înaintată (în jur de 60 de ani),

la îndemnul mitropolitului Teodosie și a lui Atanasie, egumenul mănăstirii Tismana și după pilda înaintașilor săi, dăruia mănăstirii Tismana „averi mișcătoare și nemișcătoare”. Pe lângă aceste averi, el este și ctitorul caselor egumenești și al unor chilii ce se stricaseră. Mai donează mănăstirii o cădelniță de argint de Veneția. Actul de donație arată : „Cu vrerea lui D-zeu și cu îndemnarea sf. Nicodim cugetat-am dintru toată inima mea ca să ajutăm și să întărim cu ce am putea la sf. mănăstirea Tismana fiindu-mi îndemnătoru și sfinția sa părintele Vlădica chir Teodosie și părintele Athanasie, egumenul sfintei mănăstiri, pentru că mai ajutorînd și mai înainte, părinții noștri și noi cu ce am putut, iar după ce s-au pristăvit jupîneasa mea Stanca am lăsat cu sufletul ei de o am îngropat la sfînta mănăstire, așijderea și eu am cugetat și am lăsat cu mare blestem asupra copiilor miei după ce-mi va veni vremea de petrecanie să mă îngroape iar la sfînta mănăstire Tismana lîngă soția mea Stanca. Dirept aceia m socotit de am ajutat și am întărit la sfînta mănăstire Tismana cu această danie ce scrie în jos anume ca să ne fie veacinică pomenire părinților noștri și noao. Și pentru mai adevărată credință am iscălit din jos ca să se crează. Iulie 20, 7207. — Făcut-am întăi casele egumenești cu toată cheltuiala noastră. Mai sînt niște chilii stricate care am cugetat să le facem iar noi din temelie păn(ă) la săvîrșit cu toată cheltuiala noastră. Dat-am satul Trestenicul, tot hotarul, fiind lîngă Cernați și fiind lîngă alte moșii ale mănăstirii, însă am dat satul fără rumâni. 10 boi de plug care sînt acolo la Trestenic ; — 100 stupi care sînt iar la Trestenic ; -- 100 oi cu miei de estimpu ; — 10 vaci cu lapte, cu viței 10 ; — 6 iape fătătoare însă, 3 iape cu mănji de estimpu și 3 iape nefătate ; — 1 armăsar să fie de treabă iapelor, care face capete 10 (Este vorba de 3 iepe + 3 mînji + 3 iepe nefătate + 1 armăsar, deci 10 capete) ; — 1 cădelniță de argint de Veneția ; 1 sfită de lastră ; 1 stihar de lastră ; — 1 pereche de rucaviți ; — 1 patrafir, 1 brîușor ce să chiamă poiaz. De aceia dar părinților acest(ea) am dat iar ami mult e dum(din) dumneză(e)scu zăl tot vom mai da, iar acestea le-am dat tot pîntru că acolo lăsăm să mă îngropați. Iar de mi s(ă) va întîmpla moarte, și nevrînd copiii mei să mă aduceți iar părintele igumenul și cu toți părinții să mă aduceți acolo la mănăstire că las cu mare blăstăm, și jur în numele lui D-zeu și pentru roga lui st. Nicodim și de voi putea, aduc

și oasele părinților miei iar acolo, tot să aibă pomenire că am căutat sfânta mănăstire și o voi căuta. Aci am scris cu mina mea și am iscălit, Cornea vel ban". Pe dosul filei, cu litere mărunte: „Scris în condica Tism(anei) nr. 666 opisu, 7 sinetu, Anul 7207, iulie 20 (1699)".²²

După întocmirea diatei către mănăstirea Tismana este amintit ctitor al mănăstirii Țințăreni, iar prin actul din 10 martie 1700 ca realizator al vestitului ansamblu arhitectural de la Vădeni, principala sa reședință „unde își are temelul și casele".

În anul 1701 este din nou solicitat de domnitor să însoțească la Focșani pe boierii moldoveni, pribegi în Țara Românească, pe care îi împacă cu Constantin Duca vodă, ginerelul lui Constantin Brîncoveanu.

În anul următor, la 20 septembrie 1702, este trimis din nou de domnitor la Poartă, împreună cu Mihai Cantacuzino vel spătar și Bunea Grădișteanu vel comis, pentru a duce daruri noului vizir, Mustafa Taltaban, apreciat de stolnicul Constantin Cantacuzino ca „turc crud și lacom", „....rugîndu-l să-i fie milă de țară", care rugăminți „le-au primit și au făgăduit că vor căuta și vor socoti de vor face cele ce se cuvî".²³ Marele ban Cornea Brăiloiu și Mihai Cantacuzino vor rămîne apoi la Poartă pînă în primăvara anului 1703, pentru folosul și „....trebile țării".²⁴

În aprilie 1703 situația domnitorului Constantin Brîncoveanu devine critică, ca urmare a uneltirilor unei grupări adverse susținute de marele dragoman Alexandru Mavrocordat. Aceștia nu erau suficient de puternici pentru a-l îngrijora pe domnitor. Totuși, un fapt, modest în aparență, avea să dea curaj dușmanilor săi. Muftiul Feiz Ullab Efendi, căsătorindu-și fiica, avea nevoie de bani, pe care se hotărî să-i ceară (50 de pungi) domnitorului Țării Românești, chipurile, pentru faptul că acesta i-ar fi datorat din perioada cînd i-a fost învățăcel. Dar voievodul sfătuit de Cornea Brăiloiu, refuză cu indignare cererea muftiului. Acesta, la rîndul său, se adresează vizirului, determinîndu-l să-l cheme la Adrianopol, capitala din acel moment a Imperiului Otoman. Știrea produse spaimă și derută la curtea lui Constantin Brîncoveanu. În fața realității, domnul apelează din nou la serviciile marelui ban. O solie formată din Cornea Brăiloiu, Diicu vel logofăt, Mihai Cantacuzino și Preda Pîrșcoveanu cu scopul de a aplană conflictul. Cronicarul Radu Gre-

ceanu mai spune că ei „...trebuiau să găsească pă la priia-
teni bani și scule scumpe de cele ce sîntu de treaba daruri-
lor, atît împăratului cît și a celor mai denlăuntru și den afa-
ră”.²⁵ Încep tratativele în culise. Se fac mari cheltuieli, se pro-
mit sume uriașe. În cele din urmă datorită tactului și abili-
tății domnului și solilor, dar mai ales banilor și darurilor,
Constantin Brîncoveanu cîștigă încrederea marilor dregători
turci, iar în schimbul dublării haraciului, ce va fi primit to-
tuși „cu multă voie rea a mării sale”, sultanul îi reinnoiește
domnia și tronul Țării Românești pe viață. Este primit de
vizir și apoi de sultan și îmbrăcat cu caftan nou de domnie,
împreună cu alți 30 de boieri, printre care și marele ban
Cornea Brăiloiu.²⁶

N-au trecut decît cîteva luni și la începutul anului 1704,
cdată cu numirea noului vizir Hasan pașa, conform obicei-
ului, este trimisă o solie „cu mari daruri”. Solia era com-
pusă din marele ban Cornea Brăiloiu și marele paharnic
Ștefan Cantacuzino. Ei aveau sarcina să rezolve totodată și
situația creată domnitorului de către Toma Cantacuzino. Lă-
sal capucehaie la Adrianopol după 1703, acesta începuse
să ducă o politică tot mai independentă, nemairespectînd in-
dicațiile domnitorului.

Ducînd la bun sfîrșit misiunile încredințate și avînd ma-
re încredere în el, domnitorul Constantin Brîncoveanu îl
numește capucehaie, din nou, la Poartă la 15 ianuarie 1705
împreună cu Ștefan Cantacuzino, „purtători de grijă țării”.²⁷
După cîteva luni „fiind de atita vreme duși la Poartă pentru
trebile țării și ale domniei, ca să-și vie acasă au socotit ... iar
la iulie 5 dni, au sosit vel ban i vel paharnic, de la Țarigrad
pre cari domnul blînd priimindu-i și bine, pentru slujbele
lor i-au dăruit”.²⁸

La o săptămînă de la venirea de la Poartă, marele ban
Cornea Brăiloiu murea în scaunul băniei, la Craiova. Ne-
crologul său scris de Tănase Dascălul din Craiova arată :
. Inseamnă ca să se știe de prestăvirea a bunului și blago-
cestivului boiaru, dumnealui Cornea vel ban Brăiloiu, ca-
rele în viața sa cu multă slujbă dreaptă și cu mare osîrdie
credincioasă au slujit domnului său, Io Costandin Basarab
voevoda și de mare ajutor au fost și țării fiind trimis în
multe rînduri la Țarigrad și la Odrii la împărăție, de au făcut
multe jalbe pentru ticăloasa țară aceasta și pentru săracii
de creștini și pre a sa nevoiță, cu multe bunătăți s-au ară-

tat și multe ușurări țării au făcut și de mulți vrăjmași bine țara au păzit și pre domnul său cît au fost în viața lui, bine l-au odihnit. Iar cînd au fost într-al 17 an de la domniia acestui blagocestiv și de Hristos bun credincios domn Io Constandin voevod, fiind trimis la scaunul său la Craiova. l-au lovit obșteasca boală a morții și cunoscînd-oș că va să-i fie sfîrșitul vieții sale, chematu-s-au toți fiii săi și featele sale, anume Barbu spătar, Dumitrașco postelnic, Matei spătar, coconul Constandin i coconul Cornea i Vasile Monahul, Marica Argetoianca, Neacșa căpităneasa za dărăbanți. Și așa fiind toți adunați împrejurul lui pre toți i-au învățat cu bune și dulci învățături și bine casa ș-au așăzat și o au chivernisit. Și cînd au fost la iulie în 13 dni, într-o Veneri la vremea chindii, sufletul în mîna ingerului lui D-zeu ș-au dat. A dooa zi, Sîmbătă, în tron trupul l-au așăzat și părintele chir Athanasie egumenul sfinții mănăstiri Tismana împreună cu cucernicul întru eromonahi chir Pahomie, carele multe călătorii au făcut cu dumnealui la Țarigrad și la Odrii, avîndu-l rugător către D-zeu și cu mulțime de egumeni și de preoți la sf. mănăstire Tismana l-au dus. Și cînd au fost marți la 8 ciasuri de zi, începînd pogrebania, așa în vederea multor, deasupra trupului său în cer mare și luminată stea s-au văzut și pînă s-au făcut slujba pogrebanii, toți la dînsa au privit și după ce în pămînt s-au astrucat, steaua nu s-au mai văzut. În veci să fie pomenirea lui Cornea Brăiloiu vel ban Cralevskii, carele prea era vestit și de toți știut și lăudat, iar acum zace în pămînt și cu țărîna impresurat. La leat 7213, pis Tanasie Dascălul ot Craiova".²⁹

Documentul are o importanță deosebită, arătînd vasta activitate diplomatică desfășurată de banul Cornea Brăiloiu, „carele în viața sa cu multă slujbă dreaptă și cu mare osîrdie credincioasă au slujit domnului său... și de mare ajutor au fost și țării”.

Paralel cu activitatea diplomatică desfășurată, marele ban a avut și o bogată activitate pe plan intern, atît din punct de vedere administrativ cît și judecătoresc. Încă de la numirea lui în înalta dregătorie documentele îl arată rezolvînd diferite pricini,³⁰ luarea unor decizii administrative, emiterea unor cărți de volnicie sau autorizare pentru înființarea de sate etc.³¹

Prin moartea lui Cornea Brăiloiu, domnitorul Constantin Brîncoveanu pierdea pe unul din cei mai pricepuți, inteligenți și înțelepți sfetnici și colaboratori, la care mai mult de 16 ani găsisese întotdeauna un sprijin prețios.

Prin toată activitatea sa Cornea Brăiloiu a lăsat, incontestabil, amintirea unuia din cele mai distinse personalități, după stolnicul Constantin Cantacuzino, dar unul dintre cei mai credincioși și realiști colaboratori care a ilustrat domnia strălucitoare a lui Constantin Brîncoveanu.

Fiii săi îi vor duce mai departe faima, ei avînd un rol deosebit în lupta pentru independență de sub dominația turcească și în conducerea Olteniei în timpul stăpînirii ei de către austrieci — 1718—1739.

NOTE

¹ Nicolae Stoicescu, Dicționarul marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV—XVII, Editura enciclopedică română, București 1971, p. 186; O. Lecca, Genealogia familiilor boierești, București 1899, pp. 248—250; Vezi și Arh. St. București, MDCLVIII/11 din 18 martie 1699 prin care Nicola Glogoveanu căpitanul cumpără vie în Călcești (Gj) cu 30 taleri.

² Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 90; O. Lecca, op. cit., pp. 476—478.

³ Idem, p. 250.

⁴ Ibidem

⁵ Alexandru Ștefulescu, Gorjul istoric și pitoresc, Tg.-Jiu, 1904, p. 311 și 323.

⁶ N. Stoicescu, op. cit., p. 121; O. Lecca, op. cit., pp. 84—89; Nicolae Iorga, Istoria Românilor, vol. VI, București 1938, p. 397.

⁷ Ibidem. Bănia constituia după domnia și divanul domnesc din capitala Țării Românești, împreună cu boierii curții sale și mai tirziu cu divanul Craiovei, cea mai importantă dregătorie, cu atribuții complexe administrative și judecătorești în Oltenia. Anton Maria del Chiaro, secretarul lui Constantin Brîncoveanu, arată că bănia este „prima dregătorie după domn” — cf. Istoriei dreptului românesc, vol. I, editura Academiei R.S. România, București 1980, pp. 300—301.

- ⁸ Cronicari munteni, vol. II, ediția Mircea Gregorian, Buc. 1961, p. 137 și 252.
- ⁹ Arhivele St. București, mss. 705, f. 247—248.
- ¹⁰ Arhivele Olteniei, an. XVIII, Craiova 1939, p. 447.
- ¹¹ Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească, Vol. XI, Editura Academiei R.S.R., București 1975, pp. 252—254 și pp. 285—186.
- ¹² Cronicari munteni, vol. II, ed. 1961, p. 20; O. Lecca, op. cit. p. 84; Arhivele Olteniei, an VI, 1927, p. 200.
- ¹³ Cronicari munteni, II, ed. 1961, p. 21.
- ¹⁴ Idem, p. 65.
- ¹⁵ Idem, pp. 68—69.
- ¹⁶ Istoria României în date, Editura enciclopedică română, București 1972, p. 145.
- ¹⁷ Însemnările de taină ale lui Constantin Brîncoveanu (1693—1707), editate de Emil Virtosu, București 1940, p. 20 (t. 76).
- ¹⁸ Cronicari munteni, Editura Biblioteca școlarului, București 1965, pp. 157—158.
- ¹⁹ Cronicari munteni, II, ed. 1961, p. 93.
- ²⁰ Idem, p. 101.
- ²¹ Însemnările de taină, p. 22, (f. 125, 130).
- ²² Arh. St. București, fond mănăstirea Tismana, LVII/7 din 20 iulie 1707.
- ²³ Cronicari munteni, ed. 1961, pp. 121—122.
- ²⁴ Idem, p. 238.
- ²⁵ Idem, pp. 125—127.
- ²⁶ Ștefan Ionescu, Panait I. Panait, Constantin vodă Brîncoveanu, Editura științifică, București 1969, p. 217; Cronicari munteni, ed. 1961, pp. 127—128 și 244.
- ²⁷ Cronicari munteni, ed. 1961, p. 137 și 252.
- ²⁸ Idem, pp. 254—255.
- ²⁹ Arh. St. București, mss. 1817, f. 199.
- ³⁰ Arh. St. București, mss. MDLIV/12 din 20 iulie 1695 și mss. DCXLVI/2 din 7 sept. 1695.
- ³¹ Arh. St. Buc., mss. CMLXXVI/434 din 9 iulie 1696.